

Kluczowe wątki publikacji pt „Zielone zarządzanie – perspektywa rynku pracy i ekosystemu biznesu” autorstwa Adama Sulicha, wydanej przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu w 2023 r.

Książka składa się z pięciu rozdziałów o charakterze teoretyczno-empirycznym. Część teoretyczną tworzą trzy pierwsze rozdziały, natomiast rozdział czwarty i piąty składają się na część empiryczną monografii. Struktura monografii podporządkowana jest celowi głównemu i pytaniom badawczym, których odpowiedzi prowadzą do osiągnięcia celu badań.

*

Głównym celem przeprowadzonych badań jest przedstawienie koncepcji zielonego zarządzania w kontekście rynku pracy oraz ekosystemu biznesu sektora dóbr i usług środowiskowych. Zdaniem Autora wdrożenie zasad zielonego zarządzania prowadzi w gospodarce do m.in. tworzenia zielonych miejsc pracy i zmian strukturalnych, procesowych i systemowych na rynku pracy oraz do powstawania zrównoważonych przedsiębiorstw będących częścią zielonego ekosystemu biznesu. Zielone miejsca pracy przenoszą na grunt praktyki gospodarczej teoretyczne założenia zrównoważonego rozwoju, i pełnią rolę katalizatora w przemianach gospodarczych. W wyniku pojawienia się coraz większej liczby zielonych miejsc pracy i zmian jakościowych jakie im towarzyszą w środowisku pracy następuje transformacja w kierunku zielonej gospodarki.

*

W części teoretycznej monografii Autor przeprowadza dobrą systematyzację pojęć, które są przedmiotem analizy w kolejnych jej rozdziałach. Podkreśla konieczność ich rozróżnienia mimo, iż czasami niektóre z nich wydają się być zbieżne, np. zielona ekonomia/gospodarka, ekonomia ekologiczna czy ekonomia środowiska i ekonomia zasobów naturalnych. W tym celu dokonuje przeglądu definicji opracowanych przez różne organizacje międzynarodowe (np. ONZ, Międzynarodowej Izby Handlowej) i wielu badaczy krajowych i zagranicznych.

*

Pojęcie zielonej gospodarki odnosi do nowej, zorientowanej na rynek działalności gospodarczej, która ma na celu osiągnięcie harmonii między ekonomią a środowiskiem naturalnym. Ponadto stanowi formę rozwoju, w której gospodarka oparta na środkach produkcji przemysłowej jest dostosowywana do potrzeb środowiska i człowieka dążącego do życia w pełni zdrowia. Zielona gospodarka to model ukierunkowany na osiągnięcie równowagi w zakresie wzrostu gospodarczego, ochrony środowiska i sprawiedliwości społecznej. W jego ramach w skali kraju powielane są projekty realizowane w małych społecznościach.

*

Zielona gospodarka rozwija się etapami i dla każdego z nich można wskazać charakterystyczne cechy, pozwalające na identyfikację etapu w którym gospodarka się znajduje. Przejście od gospodarki brązowej do zielonej, jest procesem rewolucji w którym doniosłą rolę pełni zielone zarządzanie.

*

W literaturze często utożsamia się zielone zarządzanie oraz zarządzanie środowiskiem, zarządzanie ekologiczne lub proekologiczne (środowiskowe). Autor na cele monografii przyjmuje że są to pojęcia alternatywne. Dlatego odróżnia zielone zarządzanie od zarządzania środowiskowego (proekologicznego), które polega na kierowaniu działaniami organizacji w taki sposób, aby zminimalizować procesy niekorzystnie wpływające na stan środowiska naturalnego za pomocą dobrowolnie przyjętych systemów zarządzania środowiskowego lub norm jakości. Ponadto za W. Nierzwickim¹ odróżnia zarządzanie środowiskowe od zarządzania środowiskiem (zarządzanie ochroną środowiska), które jest domeną władzy publicznej. Zarządzanie środowiskowe jest w takim ujęciu kategorią nadrzędną, która wpływa na zarządzanie środowiskiem, ponieważ ma charakter regulacyjny. Na styku tych dwóch obszarów zarządzania wyłania się obszar wspólny - zielone zarządzanie. (s. 64).

¹ Nierzwicki, W. (2006), Zarządzanie środowiskowe, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa.

W zielonym zarządzaniu istotną rolę pełnią trzy grupy podmiotów: państwo, przedsiębiorcy i społeczeństwo i ich aktywność jest zróżnicowana w poszczególnych fazach transformacji. Obserwuje się rosnącą rolę państwa jako instytucji zdolnej do koordynacji, regulacji i stymulacji działań w procesie zielonego zarządzania. Niezbędne w tym procesie jest podejście długofalowe i strategiczne, co nie zawsze jest przedmiotem zainteresowania przedsiębiorców (ryнку), stąd nadrzędna rola państwa. W monografii wskazano na trzy główne trendy w zielonym zarządzaniu. Pierwszym jest uszczegółowienie i specjalizacja instrumentów bezpośrednich, drugim - wzrost znaczenia instrumentów pośrednich, natomiast trzecim trendem jest stała kontrola stosowania instrumentów finansowych (s.77)

*

Zielone zarządzanie może dotyczyć jednostek organizacyjnych samorządu, dlatego powstają zielone województwa, powiaty, gminy i zielone miasta, ale również przedsiębiorstwa w ich różnej formie powiązań, które funkcjonują w ramach instytucjonalno-prawnych rozwiązań egzekwowanych przez administrację publiczną. W związku z tym w zakresie zielonej gospodarki można wskazać obszary wyznaczające przedmiot zarządzania administracji samorządowej. Do obszarów tych zaliczono m.in. ochronę zasobów wód, zarządzanie środowiskiem, gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem.

*

Zmiany paradygmatu gospodarki w kierunku zielonej ekonomii powinny oznaczać wzrost zatrudnienia w tzw. zielonych miejscach pracy, a więc powstanie zielonego segmentu rynku pracy. Nie ma jednej uniwersalnej definicji zielonych miejsc pracy. W definicjach opracowanych przez międzynarodowe organizacje Międzynarodową Organizację Pracy (ILO), Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP), Amerykańskie Biuro ds. Statystyki Zatrudnienia, EUROSTAT obserwuje się jakościowe podejście do nich. Z analizy ich wynika, że mówiąc o zielonych miejscach pracy można mieć na uwadze te, które przyczyniają się do wspierania ochrony środowiska i zapewniają godną pracę. Dlatego niezależnie od źródła definicji Autor wskazuje na cechy zielonych miejsc pracy:

- są powiązane z przyjaznymi dla środowiska usługami i produktami,
- mają istotne znaczenie dla wszystkich stopni edukacji i kształcenia,
- zapewniają wynagrodzenie i świadczenia zdrowotne,
- oferują rozwój kariery,
- są tworzone w kontekście lokalnym

*

Zdaniem Autora jakościowy charakter definicji zielonych miejsc pracy, utrudnia dokonanie pomiarów i analizę statystyczną takich stanowisk. Dlatego mierzenie liczby zielonych miejsc pracy pozostaje wyzwaniem. Autor wskazuje na 4 podejścia badawcze w tym obszarze eksploracji:

1. odwołujące się do nakładów finansowych na cele środowiskowe
2. utożsamiające zielone miejsca pracy z zielonymi zawodami,
3. sektorowe - wskazujące, gdzie można mówić o tworzeniu zielonych miejsc pracy,
4. wyróżniające zielone miejsca pracy o charakterze produktowym i usługowym

*

Dominującym podejściem w badaniach zielonych miejsc pracy jest ujęcie sektorowe, dlatego w warunkach polskich zielone miejsca pracy można zdefiniować, bazując na wybranych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Zgodnie z tą klasyfikacją można wskazać pewne grupy działalności zbliżone swoim profilem do opisywanego zagadnienia zielonych miejsc pracy w ramach ekosystemu biznesu sektora dóbr i usług środowiskowych.

*

W części empirycznej przeprowadzono analizę zielonych miejsc pracy w ekosystemie biznesu sektora dóbr i usług środowiskowych w Polsce i wybranych krajach UE. Celem tych rozważań było porównanie podobnych zjawisk i opisujących je wskaźników, co umożliwiło opracowanie narzędzia do pomiaru zielonego zarządzania, objaśniającego liczbę powstających zielonych miejsc pracy. Pomiar i analizę przeprowadzono na podstawie danych wtórnych pozyskanych z Eurostatu. W badaniach wykazano, że zielone zarządzanie ma istotny wpływ na równowagę rynku pracy, a jego główną miarą (w znaczeniu ilościowym i jakościowym) są zielone miejsca pracy, które powiązane z ekorozwojem przyczyniają się do uzupełnienia niedoborów rozwoju gospodarczego.

Na potrzeby Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opracowała: dr Iwona Kukulak-Dolata